

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Nucleus Juris Canonici

Thenhaven, Bernhard

Coloniæ Agrippinæ, 1739

XXV. De Exceptionibus. d. 14. S. 2. C. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63382](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63382)

TITULUS XXV.

De Exceptionibus.

1. **P**ostquam actum de probationibus earumque variis speciebus, quibus veluti lanceis seu gladiis actor utitur adversus Reum, sequitur titulus de exceptionibus, quibus veluti clypeis & loriceis Reus jus suum contra Actorem tuetur, quamvis alias ordo doctrinae in connectendis titulis Juris Canonici in multis sit arbitrarius.

2. **EXCEPTIO** variè sumitur, nempe pro exemptione seu immunitate ab oneribus vel pro limitatione Regulæ, juxta axioma *Nulla Regula sine exceptione*; vel, de qua in præfenti, pro defensione Rei, quæ excludit intentionem Actoris, ejusve actionem sibi in judicio intentatam, vel per Exceptionem *Facti*, quæ objicitur Actori velut de facto agenti absque actione, et quæ exclusio intentionis, non actionis, quia exclusio supponit existentiam, ut simpliciter neget actum v. g. contractum mutui, aut opponat exceptionem de re judicata vel transacta, quia actio vel obligatio semel extincta nunquam amplius reviviscit; & talis exceptio facti ante litem objecta impedit contestationem litis, quæ

fit per exclusionem actionis, non solius intentionis. Vel per Exceptionem *Juris*, ut si Reus quidem fateatur actionem, v. g. mutui, fidejussionis, emptionis &c. sed opponat Exceptionem v. g. S. C. Macedoniani, Vellejani, non numeratae pecuniae, Doli mali, Quod metus causa & similes, quae post litem contestatam sunt probanda, hinc litis contestationem non impediunt. Exceptioni opponitur *Replicatio*, per quam Actor excludit exceptionem Rei, contra quam conceditur Reo alia responsio, quae vocatur *Duplicatio*, cui rursus respondet Actor per *Triplicationem*; & Triplicationi opponit Reus *Quadruplicationem*, & sic deinceps.

3. Exceptiones celeberrime dividuntur in Peremptorias & Dilatorias. *Peremptoriae* sunt, quae in continenti probatae in totum perimunt jus Actoris, vel ejus intentionem elidunt, ut sunt Exceptio Transactionis, Rei judicatae, Praescriptionis &c. dicunturque perpetuae, excepta tantum exceptione *Non numeratae pecuniae*, quae, etsi sit peremptoria, non tamen est perpetua, quia biennio a die contractus elapso circumscribitur. *Dilatoriae* sunt, quae causam non perimunt, sed Reo dilationem temporis tribuunt, sicque litem retardant; harum aliqua respiciunt *per-*

sonam Judicis, ut declinatoriæ Fori seu incompetentiæ, vel recusationes Judicis velut suspecti ex causa, quæ debet esse prima, & opponi ante omnes alias exceptiones; si enim Reus prius opponeret aliam, eo ipso censetur consentire in Judicem, neque possit ulterius illum recusare, nisi superveniat nova causa, aut notitia prioris causæ incognitæ; quia juxta vulgare principium: *Que de novo emergunt, novo indigent auxilio.* Aliquæ respiciunt *personas litigantium*, quæ contra eorum legitimationem ad standum in judicio opponuntur, v. g. si compareat pupillus sine Tutore; minorennis sine curatore; Filius-fam. sine consensu patris; uxor sine consensu mariti; Procurator sine mandato &c. Huc etiam spectat exceptio spoli, excommunicationis majoris, quæ repellit ab agendo, (non minor, quæ solum removet à participatione Sacramentorum, ut dicitur *c. 2. b. 1.*) quia privat communionem fidelium etiam forensi, licet defensio per Procuratorem ipsi sit permissa; item exceptio criminis contra testes, de qua *c. 1. b. Tit. & supra Tit. 10. Reg. 3.* Aliquæ respiciunt *causam principalem*, ut exceptio Libelli inepti vel obscuri, plus petitionis, litis pendentis, &c. Vide supra

Tit. 8. de Dilat. Notabilia h. Tit. Capita sunt:

4. I. In Decret. c. 3. mandat Pontifex: „Canonicum J. de quadam Præbenda „à Papa investitum pacificâ illius posses- „sione gaudere, non obstante Canonico- „rum exceptione, quòd dictus J. in alia „Ecclesia beneficium possideat, præfer- „tim cum exceptionem illam ei non pos- „sent opponere, quos constat varia Be- „neficia in diversis Ecclesiis obtinere. Ratio decisionis fuit, quia dicto J. non opponebant exceptionem pluralitatis Be- neficiorum de jure incompatibilium, sed tantum incompatibilium ex statuto suæ Ecclesiæ, cui tacitè & ipso facto cen- sebantur renuntiâsse per hoc, quòd & ipsi plura obtinerent: *Nemo autem potest aut debet reprehendere in alte- rius persona, quod in sua putat æquum,* & ut dicitur C. 6. de Constit. *Quod quis- que juris in alium statuit, eo & ipse uti debet.*

5. C. 5. „Excommunicato legitima de- „fensio in judicio reservatur, & maxi- „mè Judicis recusatio; neque in tali- „bus excommunicati favor attenditur, „sed æquitas judicantis, cum non debeat „claudicare judicium, ac satis videatur „absurdum, si, Actore impugnante, Reo

„ defensionis copia denegetur, quia sic
 „ multoties condemnaretur absolvendus.
 „ Nec interdicti debet eidem appellationis
 „ remedium, si contra iustitiam con-
 „ demnetur; secus est de Reconventionem,
 „ ne defensionis remedium ad impugna-
 „ tionem extendatur. Vide *Tit. 13. n. 3.*

6. In 6. C. 1. h. t. „ Cùm juxta *Cap. Ex-*
 „ *ceptionem 12. h. t. in Decret.* exceptio ex-
 „ communicationis inter dilatorias scien-
 „ ter licet omiſſa in qualibet parte litis
 „ à Reo opponi poſſit; ne per malitiam
 „ ad litem differendam & partes fatigan-
 „ dum opponatur, decernit Pontifex, ut
 „ qui eam opponit, infra octo dies aperte
 „ doceat; ſi non probaverit, Judex in
 „ cauſa procedat, & Reum in expenſis,
 „ quas Actor ob hoc his diebus fecerit,
 „ condemnet. Si poſt rem judicatam ea-
 „ dem exceptio opponatur, executionem
 „ quidem impedit, ſed ſententia præce-
 „ dens robur ſuum obtinebit. Si Actor ſit
 „ excommunicatus publicè, & hoc Judex
 „ noverit, licet Reus non excipiat, illum
 „ ex officio repellat. Item C. 2. Sæculares
 „ Judices Exceptionem de re per Eccleſ.
 „ Judicem judicata in cauſa ad ipſum per-
 „ tinentem admittere tenentur; ſimiliter Ec-
 „ cleſ. Judices Exceptionem de re per ſæ-
 „ cularem Judicem judicata, in his, quæ
 „ anti-

„animarum periculum non inducunt,
 „aliàs ad hoc per Censuras Eccles. com-
 „pellendi.

*Quanam Exceptiones peremptoriae im-
 pediant litem, & quæ non? Vide supra
 Tit. 5. n. 2.*

TITULUS XXVI.

De Præscriptionibus.

1. Species Exceptionis valde celebris &
 frequens est PRÆSCRIPTIO, de qua vide
 tradita in *Nucl. Theol. Exam. 8. n. 8.* Præter
 quæ h. t. statuitur:

2. I. In *Decret. c. 7.* „Quia laici Deci-
 „mas detinere non possunt, eas nullâ va-
 „lent præscribere ratione. Jus tamen acti-
 „vum decimandi potest laicus obtinere per
 Privilegium Apost. pro quo est præsum-
 ptio juris, si laicus tempore immemoriali
 pacificè illud habuerit; si verò postea
 constaret per instrumentum authenti-
 cum, jus decimandi illegitimè pervenisse
 ad laicos, v. g. si Parochus illicitè deci-
 mas Ecclesiæ suæ laico vendidit, hic non
 posset illud jus etiam post tempus imme-
 moriale retinere; quia cum citra privi-
 legium non possit illud possidere, neque
 præscribere potuit; quamvis laicus possit
 præscribere immunitatem à solvendis
 De-